

Etkinlik Örnekleriyle Yeni ve Yakın Çağ Tarihi

Eray ALACA

Doç. Dr. Eray ALACA

Etkinlik Örnekleriyle YENİ VE YAKIN ÇAĞ TARİHİ

ISBN 978-625-7582-49-0
DOI 10.14527/9786257582490

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. Eray ALACA

1977 yılında Almanya'da doğmuştur. Lisansını Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde, yüksek lisansını ve doktorasını Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Tarih Eğitimi alanında tamamlamıştır. Adalet Meslek Yüksekokulu ön lisans ve Uluslararası İlişkiler lisans eğitimi de almış olan yazar; “Tarih Eğitimi”, “Ders Kitapları”, “Eğitim Tarihi”, “Eğitim-Siyasi İktidar İlişkisi” ve “Kimlik İnşası” konuları üzerinde çalışmaktadır. Uluslararası ve ulusal alanda yayınlanmış makaleleri ve kitapları, sempozyum ve kongrelerde sunulmuş bildirileri bulunan yazar, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

e-mail: e.alaca@giresun.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-4886-4700

ÖN SÖZ

15. yüzyıldan günümüze kadar Dünya tarihinde savaşlar ile birlikte bilim, teknik, kültür, sanat ve edebiyat alanlarında da gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle Avrupa merkezli gelişmelerin yaşandığı Yeni ve Yakın Çağlar'da "Coğrafi Keşifler", "Rönesans", "Reform", Fransız İhtilali" ve "Sanayi Devrimi" sadece Avrupa'nın değil, Dünya'nın da yerleşik sistemini tamamen değiştirmiştir. Yüzyıllarca süren Asya'nın siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel üstünlüğü Avrupa'ya geçmiştir. Avrupa'nın bu gelişimi, diğer coğrafyalardaki devletlerin de etkilenecek değişimine ve gelişimine sebep olmuştur. Bu değişimin içerisinde yer almayan veya değişimi zamanında anlayıp bu sürece katılmayan devletler ise çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmış bir şekilde günümüze kadar gelmiştir.

Avrupa'da Rönesans'ın başlaması ve/veya İstanbul'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından alınarak Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'na son verilmesi Yeni Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Hangi tarihsel olay veya olgu ile Yeni Çağ başlatılmış olursa olsun sonuç olarak 15. yüzyıldan itibaren Avrupa, her alanda kendini yeniden inşa etmeye başlamıştır. Öncelikle Katolik Kilisesi'nin uygulamaları sorgulanmış, ardından da Orta Çağ boyunca işbirliği içerisinde olduğu feodalite ve kraliyet yönetimleri sorgulanmıştır. Yeni Çağ boyunca Avrupa merkezli olarak yaşanan "Coğrafi Keşifler", "Rönesans" ve "Reform" tüm Avrupa'yı yönetimden topluma dinden ekonomiye kadar etkilemiş, köklü değişimlere neden olmuştur. Yeni Çağ'ın sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nin kurulması ise Avrupa'nın kendini yeniden inşa sürecinde örnek alınması noktasında etkili olmuştur.

Evrensel sonuçları olan Fransız İhtilali ile başlayan Yakın Çağ'da ise, Yeni Çağ'daki gelişmelerin etkisi ile birçok köklü tarihsel geçmiş olan monarşiler sona ermiş, ulusçuluk düşüncesi bağlamında ulus-devlet yapıları ortaya çıkmıştır. Siyasi olarak ulusçuluk, ekonomik olarak sömürgecilik sonucunda dünya tarihinde ilk kez geniş katılımlı bir savaş çıkmıştır. 1914-1918 yılları arasında yaşanan I. Dünya Savaşı, genel olarak dünya tarihindeki en önemli ve etkili savaşlardan biri

olmuştur. Dünyanın siyasi ve ekonomik yapısı şekillenmiştir. Etnik ve dini farklılıklar dikkate alınmadan belirlenen sınırlar ve kurulan devletler, savaştan umduğunu elde edemeyen veya umduğundan daha azını elde eden devletler ve yükselen totaliter rejimler ile 1929 yılından itibaren artan dünya ekonomik krizi, 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olmuştur. 1945 yılında savaş bittiğinde, savaşın başladığı Avrupa başta olmak üzere devletlerin savaşacak gücü kalmamıştır. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet ve Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) bu savaştan güçlenerek çıkmışlardır.

Türkiye'de "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" ne yönelik çalışmaların kıstıtlı ve genel olarak spesifik çalışmalar olmasından hareketle "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" ne ilgi duyan, Avrupa merkezli gelişmeleri bilmek ve anlamak isteyen herkesin, ulaşabileceği derli-toplu bir eserin yazılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" adlı eser; 15. yüzyıldan itibaren dünyada görülen Avrupa merkezli gelişmelerin neler olduğunu tespit etmek, Avrupalı devletlerin birbirleri ile ve çevre devletler ile ilişkileri temelinde bugünkü Avrupa'nın hangi değişim ve dönüşümlerden geçtiğini ortaya çıkarmak, böylece günümüz dünyasının anlaşılabilmesini sağlamak amacı ile yazılmıştır. Ayrıca "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" konularının öğretimine yönelik öğretim programları ve ders kitapları esas alınarak etkinlik örnekleri hazırlanmıştır. Böylece "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" nin nasıl öğretilebileceği hususunda öğretmenlere ve öğretmen adaylarına katkı sunmaya çalışılmıştır.

Bu eserin basımında başta Servet SARIKAYA olmak üzere PE-GEM Akademi çalışanlarına, yüksek lisans öğrencilerim Amine Nur DEMİR, Sema AĞBAL ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilir, "Yeni ve Yakın Çağ Tarihi" alanında çalışan ve/veya bu alana ilgi duyan herkese yararlı olmasını temenni ederim.

15 Mayıs 2021-Giresun

Doç. Dr. Eray ALACA

İÇİNDEKİLER

Ön Söz..... iii

1. BÖLÜM

Yeni Çağ Tarihi 1453-1789

Siyasi Durum	3
Fransa.....	5
İngiltere.....	12
İspanya.....	21
Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu	24
İtalya	31
Rusya	34
Felemenk (Hollanda)	38
Osmanlı İmparatorluğu.....	40
Bilim ve Teknik Alandaki Gelişmeler	48
Barutun Ateşli Silahlarda Kullanılması	48
Kâğıt ve Matbaanın Kullanılması.....	49
Pusulanın Bulunması ve Gemicilik Sanatının Gelişmesi.....	50
Coğrafi Keşifler	52
Portekizliler	54
İspanyollar	55
Coğrafi Keşiflerin Sonuçları	58
Rönesans.....	60
Rönesans'ın İtalya'da Başlama Nedenleri.....	61
Rönesans'ın Sonuçları.....	62
Reform	65
Reformun Nedenleri.....	67
Reformun Almanya' da Başlama Nedenleri ve Gelişimi.....	68
Reform'un Sonuçları	71
Otuz Yıl Savaşları.....	72
Amerika Birleşik Devletleri.....	78

2. BÖLÜM

Yakın Çağ Tarihi 1789-...

Siyasi Durum	87
Fransa.....	89
İngiltere.....	92
İspanya.....	94
Prusya	95
Almanya	97
İtalya.....	98
Rusya.....	100
Osmanlı İmparatorluğu	103
Avusturya-Macaristan İmparatorluğu.....	107
Japonya	109
Çin	112
Hindistan	118
İsrail	120
Fransız İhtilali	125
Nedenleri	125
Gelişimi	127
Sonuçları.....	128
Sanayi Devrimi	132
Viyana Kongresi.....	134
1830 ve 1848 İhtilalleri.....	136
Bilim ve Teknik Alanda Gelişmeler	138
I. Dünya Savaşı.....	140
Nedenleri	140
Gelişimi	142
Sonuçları	152
II. Dünya Savaşı	163
Nedenleri.....	163
Savaşın Gelişimi	166
Sonuçları.....	176
Kaynaklar	185

1. BÖLÜM

YENİ ÇAĞ TARİHİ 1453-1789

1453 yılında Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans) yıkılışı ile başlayıp 1789 yılında Fransız İhtilali ile sona eren Yeni Çağ, Avrupa merkezli gelişmelerin yaşandığı bir çağ olmuştur. Orta Çağ boyunca Avrupada egemen olan Feodalite ve Skolastik düşünce karşıtı gelişmeler yaşanmıştır. Feodalite yerini merkezi devletlere bırakmaya başlamış, bilim ve teknik alanda ilerlemeler görölmüştür.

Barutun ateşli silahlarda kullanılması, matbaanın geliştirilmesi, kâğıdın maliyetinin azalması ve bollaşması, pusulanın bulunması ve gemicilik sanatının gelişmesi ile Avrupa kültürel olarak değişmiş ve dönüştürmüştür. Bunların sonucunda başta "İpek Yolu" olmak üzere, ticaret yollarının Müslümanların elinde olmasından dolayı Avrupalılar, "Coğrafi Keşifler" de bulunmuş, yeni ticaret yolları bularak, sömürgeler kurmuş, bu yerlerdeki altın ve gümüş Avrupa'ya getirilmiştir. Böylece Avrupa'da zenginlik ölçütü altın ve gümüş olmuş, bir soyluluk ve zenginlik ölçütü olan toprak önemini kaybetmeye başlamıştır. Ticaretle uğraşan Burjuva sınıfının zenginleşmesi sonucunda burjuva sınıfının içerisinde sanata ilgi duyan ve sanattan anlayan "Mesen" adı verilen bir grup ortaya çıkmış, Mesenlerin sanata ilgi duymaları ve sanatçıları korumaları sonucunda "Rönesans" hareketleri başlamıştır.

İtalya merkezli olarak "Hümanizm" in etkisinde gelişen "Rönesans" ile kâğıt ve matbaanın kullanılması sonucunda, okur-yazar oranının artması ve halkın bilinçlenmesi, halkın kiliseye karşı ayak-

lanmasını gündeme getirmiş, Almanya merkezli “Reform” hareketleri başlamıştır. Sonuçta Avrupa’da laik eğitim sistemi yaygınlık kazanmış, bilimsel çalışmalarda gelişmeler görülmüştür.

Yeni Çağ’da İslam ve Türk dünyası ise Osmanlı İmparatorluğu tarafından temsil edilmiştir. Yeni Çağ’ın en güçlü devletlerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa karşısındaki askeri ve siyasi gücüne dayanarak Avrupadaki bilimsel gelişmeleri ve keşif faaliyetlerini yeterince önemsememiştir. Bu durum 17. yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu’ nun kendi içine kapanmasına, bilimden uzaklaşmasına ve Avrupa karşısındaki askeri ve siyasi üstünlüğünü kaybetmesine sebep olmuştur.